

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

ПРАВИЛА ПОСАДКИ ДЕРЕВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ РОБІТ З БЛАГОУСТРОЮ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ (КОМУНАЛЬНИХ) ПОСЛУГ ТА
ВІДПОВІДНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ**

2023

ПРАВИЛА ПОСАДКИ ДЕРЕВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ РОБІТ З БЛАГОУСТРОЮ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ (КОМУНАЛЬНИХ) ПОСЛУГ ТА ВІДПОВІДНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Ця публікація була підготовлена за підтримки Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Швеції, Польщі, Данії, Естонії та Словенії. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її авторів та не може жодним чином сприйматися як такий, що відображає погляди Програми «U-LEAD з Європою», уряду України, Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Швеції, Польщі, Данії, Естонії та Словенії.

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ	4
ПЕРЕДМОВА.....	5
ПРОБЛЕМАТИКА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ЗЕЛЕНИМИ НАСАДЖЕННЯМИ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ.....	6
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА (ОКРЕМІ ПОЛОЖЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ).....	12
ДОДАТКИ	19
ПРОЕКТ РІШЕННЯ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ЗЕЛЕНОПАРКОВОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРАВИЛ ПОСАДКИ ДЕРЕВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ РОБІТ З БЛАГОУСТРОЮ	19

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

СКОРОЧЕННЯ

Мінрегіон - Міністерство розвитку громад та територій України

ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я

ЖКГ – житлово-комунальне господарство

ПЕРЕДМОВА

Стаття 16 Конституції України визначає, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України народу є обов'язком держави. Стаття 50 Конституції України доповнює це положення, передбачаючи право кожного громадянина на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Відповідальність за реалізацію цих норм Основного Закону України покладається як на органи державної влади, так і на органи місцевого самоврядування, відповідно до їх повноважень та компетенції. Зазначимо, що підтримання безпечного для громадян довкілля забезпечується багатьма інструментами, і зелені насадження населених пунктів – не останній з них. Більше того, кліматичні зміни, в тому числі глобальне потепління, ставлять перед органами місцевого самоврядування багато нових викликів, пов'язаних з забезпеченням мешканців населених пунктів комфортними та безпечними умовами проживання і відпочинку. Одним з інструментів вирішення цих проблем є оновлення та збільшення зони зелених насаджень в населених пунктах. Саме тому, не зважаючи на повномасштабну збройну агресію російської федерації, органи місцевого самоврядування виявляють велику активність в розширенні зон зелених насаджень в населених пунктах. З метою сприяння органам місцевого самоврядування в розширенні зон зелених насаджень і були розроблені методичні рекомендації. Вони стосуються лише частини блоку питань, пов'язаних з утриманням зелених насаджень, а саме посадки дерев. Але ця частина є важливою, тому що від правильно проведеної посадки дерев залежить майбутнє зелених оазисів на території населених пунктів.

**Олександр Слобожан,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління**

ПРОБЛЕМАТИКА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УТРИМАННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

Визначаючи проблематику ситуації з зеленими насадженнями у населених пунктах України, особливо в частині посадки дерев, потрібно констатувати той факт, що вона сформувалася здебільшого ще в радянський період, і дещо видозмінилася в пострадянський період. Це в основному стосується існуючих зелених насаджень, але в певній мірі технічних стандартів утримання (посадки, догляду) таких насаджень. Так планова система економіки передбачала обов'язкову наявність у кожному великому або середньому місті місцевих плодородсадників, парників тощо, які постачали садивний матеріал для посадки зелених насаджень. Безпосередньо посадкою та утриманням зелених насаджень займалися спеціалізовані підприємства зеленого господарства, які також існували у великих чи середніх містах. У менших містах, селищах чи селах ці функції покладалися на мультифункціональні підприємства сфери житлово-комунального господарства, які крім іншого займалися і цим. Там, де таких підприємств не було, відповідні роботи здійснювалися працівниками сільських та селищних рад, або укладалися договори на виконання робіт з підприємствами.

Що стосується безпосередньо планування та утримання зелених насаджень в міському просторі, то відповідна діяльність здійснювалася відповідно до діючих на той момент нормативно-правових актів СРСР та УРСР. Необхідно визнати, що при всій сірості та стандартності самої житлової забудови, міський простір був досить зеленим середовищем, з великою кількістю простору призначеного для проведення вільного часу та спільних активностей. Такого результату було досягнуто й зокрема тому, що багато міст відбудовувалися після масштабних руйнувань другої світової війни. Окрім того, цілі райони приватної одноповерхової житлової забудови зносилися, натомість будувалися нові квартали багатоповерхівок. За таких умов, обов'язковим елементом планування було створення паркових зон, скверів, бульварів, алеї тощо.

Поряд з цим, були і негативні сторони такого швидкого озеленення. Так, для посадки дуже часто використовувалися саджанці тополі, і цьому була ціла низка причин. Вони дуже швидко росли, були невибагливі в догляді, на них слабо впливала надмірна загазованість, вони були в певному сенсі «штучними фільтрами» повітря, оскільки утримували шкідливі речовини та виробляли протягом доби кисень, якого вистачало на чотирьох людей. Ще одним плюсом тополь було те, що вони мали пірамідальну форму, завдяки чому їх можна було висаджувати дуже близько одне до другого. Але при цьому у них були і свої мінуси, наприклад дерева жіночої статі виробляли пух, від якого страждають алергетики, окрім того він засмічував все навколо. Враховуючи великі додаткові витрати та час, ніхто не відбирав виключно дерева чоловічої статі для посадки. Окрім того, тополі були досить крихкими, а за умови швидкого росту, через певний час виникала загроза падіння гілок та стовбурів на людей, автомобілі та будівлі.

З набуттям Україною незалежності, поступово почала формуватися нова система державного управління, таким чином створювалося принципово нове законодавство сфери житлово-комунального господарства, містобудування, земельних відносин. Змінювалася також державна житлова політика, держава значно скоротила безкоштовне забезпечення житлом громадян, наслідком чого стало поступово розвиватися житлове будівництво за кошти інвесторів. Формування системи органів місцевого самоврядування, покладення на них відповідальності за виконання самоврядних та делегованих повноважень, не завжди супроводжувалося достатнім фінансовим ресурсом.

Таким чином, нові мікрорайони або будівлі часто будувалися на вільних від забудови площах, часто це були зони зелених насаджень. Нові забудовані райони були з мінімумом зелених насаджень, оскільки земля під будівництво коштувала дорого. Висотність будівництва також вносила свою долю в зменшення показника кількості зелених насаджень на мешканця населеного пункту. Негативну роль також зіграла обмеженість фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, на які покладено реалізацію повноваження по організації благоустрою населених пунктів, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян. Зокрема, за інформацією Мінрегіону у 2021 році лише половина зелених насаджень населених пунктів була охоплена доглядом, при цьому на нього було витрачено 1,6 млрд грн.

Наслідком цього стало значне зменшення показника кількості зелених насаджень на мешканця населеного пункту. Яскравим прикладом

може бути місто Київ, у якому в 1968 році на одного мешканця припадало 24 м² зелених насаджень, то на 2018 рік така площа складала вже 22 м². Якщо говорити про масштаби країни, то в Україні на одного міського мешканця близько припадає 16 м² зелених насаджень, а міжнародні стандарти визнають прийнятним показник не менше 20 м² на людину. При цьому, згідно з рекомендацією ВООЗ мінімальна допустима кількість зелених насаджень у загальному доступі повинна становити 9 м² на особу.

(Тут важливим для розуміння є те, що існує два показники площі зелених насаджень, що припадають на одного мешканця, це загальна площа і доступна площа. Так за інформацією Мінрегіону, загальна площа зелених насаджень усіх видів у межах територій міст та інших населених пунктів України на 01.01.2022 року становила понад 641,5 тис. гектарів, при цьому площа зелених насаджень загального користування на той же період становила понад 179,6 тис. гектарів).

Таким чином можна чітко констатувати той факт, що на сьогодні в переважній більшості міст України, особливо великих, кількість зелених насаджень є недостатньою.

Які ж проблеми потрібно вирішити органам місцевого самоврядування для того, щоб забезпечити збільшення кількості зелених насаджень, в першу чергу в містах?

На наше переконання, вирішення наступних проблем сприятиме кількісному та якісному зростанню зелених насаджень:

- 1. Відсутність вільних земельних ділянок для створення нових паркових зон, скверів, бульварів, алей тощо;**
- 2. Обмежений ресурс бюджетів територіальних громад, які можуть бути використані на роботи з озеленення населених пунктів, у тому числі і для посадки нових дерев;**
- 3. Посадка дерев та інших зелених насаджень з порушенням технології, стандартів, правил тощо;**
- 4. Відсутність постійного та якісного догляду за зеленими насадженнями;**

5. Забрудненість повітря в населених пунктах, зміна кліматичних умов;

6. Незаконна вирізка дерев, знищення інших зелених насаджень, у тому числі і для здійснення нового будівництва.

Зазначимо, що вирішення частини проблем перерахованих проблем поза межами можливостей фахівців сфери житлово-комунального господарства, а також органів місцевого самоврядування. Разом з тим, окремі проблеми можуть бути вирішені завдяки використанню фахівцями сфери ЖКГ сучасних теоретичних та практичних напрацювань у галузі озеленення. В першу чергу це стосується неухильного дотримання технологій, правил та стандартів посадки дерев, а також постійного догляду за ними.

Як ми вже зазначали, відповідні приписи були унормовані вже в часи незалежності, так наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 29.07.1994 № 70 були затверджені Правила утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів України. Зазначеними Правилами було встановлено основні принципи, спрямовані на збереження та примноження зелених насаджень в населених пунктах. Разом з тим, зазначені Правила в більшій мірі визначали організаційно-правові відносини, спрямовані на збереження та примноження зелених насаджень, а вже в меншій мірі були спрямовані на встановлення конкретних вимог щодо їх посадки та утримання. Окрім того, за час дії цих Правил було проведено низку наукових досліджень, узагальнено існуючу практику щодо посадки та утримання зелених насаджень тощо. Наслідком цього стало ухвалення Міністерством будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України наказу від 10.04.2006 № 105 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України».

Зазначені Правила були спрямовані на встановлення чітких приписів щодо:

- більш детального визначення об'єктів благоустрою зеленого господарства населених пунктів;
- можливості використання об'єктів благоустрою зеленого господарства;
- утримання об'єктів благоустрою зеленого господарства;
- прав та обов'язків балансоутримувачів об'єктів благоустрою зеленого господарства державної чи комунальної форми власності;

- охорони зелених насаджень;
- створення зелених насаджень;
- догляду за об'єктами благоустрою зеленого господарства;
- створенню технологічних карт садіння дерев і кущів, створення газонів і квітників, влаштування площадок і доріжок тощо;
- захисту зелених насаджень від шкідників і хвороб;
- системи огляду міських зелених насаджень;
- капітального та поточного ремонту об'єктів благоустрою зеленого господарства;
- обліку зелених насаджень;
- організації розвитку зелених зон населених пунктів.

Потрібно відзначити, що зазначеним актом досить детально прописано чіткі алгоритми по посадці та догляду зелених насаджень. Враховуючи обов'язковість дотримання цих Правил при проведенні відповідних робіт, це сприяло збереженню існуючих насаджень та збільшенню їх кількості за рахунок нових. Окрім того, ратифікація нашою державою Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, поступова імплементація європейського законодавства, кращого європейського досвіду та практик, призводить до необхідності удосконалення вітчизняного законодавства, у тому числі й того, що регулює поведження з зеленими насадженнями. Зазначимо, що до згадуваних вище Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України уже протягом 17 років не вносилося жодних змін та уточнень. Саме тому виникла необхідність розробки методичних рекомендацій, спрямованих на реалізацію кращих практик щодо посадки дерев під час здійснення робіт з благоустрою. Зазначені методичні рекомендації носять виключно рекомендаційний характер, повинні застосовуватися як органами місцевого самоврядування, так і відповідними комунальними підприємствами при проведенні робіт з посадки дерев та догляду за ними. Враховуючи необхідність формалізації використання цих рекомендацій, запропоновано затверджувати їх рішенням виконавчого комітету, проект відповідно рішення додається.

Самі методичні рекомендації визначають основні принципи та правила посадки дерев, спрямовані на забезпечення збільшення кількісного та якісного складу зелених насаджень, а саме:

- правила безпеки під час посадки дерев та їх утримання;
- вибір місця посадки;
- вибір видів дерева для посадки;
- підземний простір для розвитку кореневої системи;
- ділянки для посадки з нормальним та погіршеним ґрунтом;
- посадка дерев в лунки з твердим покриттям навколо;
- вимоги до саджанців дерев;
- вимоги до дерев, які будуть висаджуватися;
- примірний вигляд дорослого дерева;
- стандартна процедура посадки дерев;
- системи кріплення висаджених дерев;
- захист стовбуру та крони дерев;
- мульчування;
- системи поливу;
- додаткові рішення під час посадки;
- догляд за деревами після посадки.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА (ОКРЕМІ ПОЛОЖЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ)

1. Конституція України

Стаття 16. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»

Стаття 26. Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад

1. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання:

44) встановлення відповідно до законодавства правил з питань благоустрою території населеного пункту, забезпечення в ньому чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

Стаття 30. Повноваження в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління об'єктами житлово-комунального господарства, побу-

тового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації, необхідного рівня та якості послуг населенню;

7) організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою населених пунктів, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян;

3. Закон України «Про благоустрій населених пунктів»

Стаття 2. Призначення благоустрою населених пунктів

1. Благоустрій населених пунктів передбачає:

1) розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів;

2) організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення.

Стаття 4. Законодавство з питань благоустрою населених пунктів

1. Законодавство з питань благоустрою населених пунктів складається з цього Закону, інших законів та нормативно-правових актів, що регулюють відносини у цій сфері.

2. Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері благоустрою населених пунктів, і спрямовується на створення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля, збереження і охорону навколишнього природного середовища, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Стаття 10. Повноваження сільських, селищних і міських рад та їх виконавчих органів у сфері благоустрою населених пунктів

1. До повноважень сільських, селищних і міських рад у сфері благоустрою населених пунктів належить:

1) затвердження місцевих програм та заходів з благоустрою населених пунктів;

2) затвердження правил благоустрою територій населених пунктів;

2. До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить:

1) забезпечення виконання місцевих програм та здійснення заходів з благоустрою населених пунктів;

3) організація місць відпочинку для населення;

5) здійснення самоврядного контролю за станом благоустрою та утримання територій населених пунктів, інженерних споруд та об'єктів, підприємств, установ та організацій, майданчиків для паркування транспортних засобів (у тому числі щодо оплати послуг з користування майданчиками для платного паркування транспортних засобів), озеленення таких територій, охороною зелених насаджень, водних об'єктів тощо;

12) інформування населення про здійснення заходів з благоустрою населених пунктів;

Стаття 14. Використання об'єктів благоустрою

1. Об'єкти благоустрою використовуються відповідно до їх функціонального призначення для забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини на засадах їх раціонального використання та охорони з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, інших вимог, передбачених законодавством.

Стаття 21. Елементи благоустрою

1. Елементами (частинами) об'єктів благоустрою є:

1) покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до діючих норм;

2) зелені насадження (у тому числі снігозахисні та протиерозійні) уздовж вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях;

Стаття 28. Охорона та утримання зелених насаджень

1. Охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах населених пунктів під час проведення будь-якої діяльності, крім зелених

насаджень, які висаджені або вирости самосівом в охоронних зонах повітряних і кабельних ліній, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв.

2. Охорона, утримання та відновлення зелених насаджень на об'єктах благоустрою, а також видалення дерев, які вирости самосівом, здійснюються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів залежно від підпорядкування об'єкта благоустрою, а на земельних ділянках, переданих у власність, наданих у постійне користування або в оренду, - за рахунок коштів їх власників або користувачів відповідно до нормативів, затверджених у встановленому порядку.

3. Видалення дерев, кущів, газонів і квітників здійснюється в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Документи, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, отримані відповідно до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності", є підставою для видалення зелених насаджень після обстеження земельної ділянки та складання акта обстеження зелених насаджень, що підлягають видаленню. У цьому разі видалення зелених насаджень не потребує дозволу (ордера). Відновна вартість визначається на підставі акта обстеження зелених насаджень, що підлягають видаленню, та сплачується до прийняття об'єкта в експлуатацію. Розмір відновної вартості видалених зелених насаджень зменшується на суму, передбачену проектною документацією на озеленення території.

4. Негайне видалення пошкоджених дерев або кущів (їх частин) може здійснюватися підприємствами, установами, організаціями або громадянами в разі, якщо стан таких пошкоджених зелених насаджень загрожує життю, здоров'ю громадян, а також майну громадян та/або юридичних осіб.

5. У містах та інших населених пунктах ведеться облік зелених насаджень та складається їх реєстр за видовим складом та віком.

Облік зелених насаджень проводиться органами місцевого самоврядування.

7. Правила утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

Стаття 33. Нормативи у сфері благоустрою населених пунктів

1. У сфері благоустрою населених пунктів діє система нормативів, що встановлюється у сфері землеустрою, містобудування, озеленення територій, утримання будинків і споруд, освітлення територій, а також у галузі охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 36. Фінансування заходів з благоустрою населених пунктів

1. Фінансування заходів з благоустрою населених пунктів, утримання та ремонт об'єктів благоустрою здійснюється за рахунок коштів їх власників або користувачів, якщо це передбачено умовами відповідних договорів, а також за рахунок пайових внесків власників тимчасових споруд, розміщених на території об'єкта благоустрою, інших передбачених законом джерел фінансування.

Фінансування заходів з благоустрою населених пунктів може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, добровільних внесків юридичних осіб та громадян, інших джерел, передбачених законом.

3. За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються:

1) заходи з виконання місцевих програм благоустрою населених пунктів, у тому числі проектів благоустрою територій населених пунктів;

2) охорона та утримання об'єктів благоустрою комунальної форми власності, переданих органами місцевого самоврядування на баланс підприємствам, установам, організаціям;

3) охорона, утримання та розвиток зелених насаджень на об'єктах благоустрою комунальної форми власності.

4. Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства від 10.04.2006 № 105 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України»

ПРАВИЛА утримання зелених насаджень у населених пунктах України

Розділ 1. Загальні положення

1.1. Ці Правила визначають правові та організаційні засади озеленення населених пунктів, спрямовані на забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини.

1.2. Правила розроблені з метою охорони та збереження зелених насаджень у містах та інших населених пунктах (далі - зелені насадження) і утримання їх у здоровому впорядкованому стані, створення та формування високодекоративних, стійких до несприятливих умов навколишнього природного середовища насаджень.

1.3. Правила є обов'язковими для виконання всіма установами, підприємствами, організаціями та громадянами, які займаються проектуванням, створенням, ремонтом і утриманням зелених насаджень, розташованих на територіях населених пунктів України.

5. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.10.2017 № 310 «Про затвердження Типових правил благоустрою території населеного пункту»

ТИПОВІ ПРАВИЛА благоустрою території населеного пункту

II. Порядок здійснення благоустрою та утримання територій об'єктів благоустрою

17. Озеленення об'єктів благоустрою вулично-дорожньої мережі здійснюється відповідно до Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року № 105, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 27 липня 2006 року за № 880/12754.

IV. Вимоги до утримання зелених насаджень на об'єктах благоустрою - територіях загального користування

1. Утримання зелених насаджень на об'єктах благоустрою - територіях загального користування здійснюється згідно з Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року № 105, зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 27 липня 2006 року за № 880/12754, та цими Типовими правилами.

2. Інвентаризація зелених насаджень здійснюється відповідно до Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України, затвердженої наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 року № 226, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 25 лютого 2002 року за № 182/6470.

3. Замовники будівництва повинні огороджувати зелені насадження, щоб запобігти їх пошкодженню.

4. Видалення дерев, кущів, газонів і квітників здійснюється відповідно до Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2006 року № 1045.

5. Забороняється самовільне знищення, пошкодження або видалення зелених насаджень.

Видалення зелених насаджень, збір квітів, грибів на територіях парків, рекреаційних зон, садів, скверів, майданчиків здійснюється відповідно до законодавства у сфері охорони та утримання зелених насаджень.

6. Для озеленення територій населених пунктів використовуються види рослин аборигенної флори та їх декоративні форми.

7. Забороняється використовувати в озелененні територій населених пунктів інвазивні (чужорідні) види рослин.

ДОДАТКИ

Проект

**ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
ЗЕЛЕНОПАРКОВА МІСЬКА РАДА**

РІШЕННЯ

М. _____

від ____ 2023 р.

№ ____

Про затвердження Правил
посадки дерев під час
проведення робіт з благоустрою

Керуючись підпунктом 7 пункту «а» частини першої статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статтю 28 Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Типовими правилами благоустрою території населеного пункту, затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.11.2017 № 310, з метою забезпечення комфортних та безпечних умов мешканцям Зеленопарківської територіальної громади, сприяючи збереженню навколишнього природного середовища, виконавчий комітет вирішив:

1. Затвердити Правила посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою.

2. Рекомендувати використовувати Правила посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою за умови дотримання інших нормативно-правових актів, зокрема Правил утримання зелених насаджень, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року № 105.

3. Розмістити Правила посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою на сайті Зеленопарківської міської ради.

4. Довести інформацію про затвердження Правил посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою до керівників профільних підприємств Зеленопарківської міської ради.

5. Під час проведення тендерних закупівель робіт та послуг, які передбачають посадку дерев, до оголошення про проведення такого тендеру включати інформацію щодо необхідності дотримання Правил посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою під час здійснення відповідних робіт.

6. Рішення набуває чинності з моменту публікації на сайті Зеленопарківської міської ради.

7. Контроль за виконанням рішення покласти на начальника управління житлово-комунального господарства виконавчого комітету Зеленопарківської міської ради Любов Андрійченко.

Міський голова

Віра МИКОЛАЙЧУК

Додаток

до рішення № ____ від _____

виконавчого комітету

Зеленопаркової міської ради

Правила посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою

1. Загальні положення

1.1. Правила посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою (надалі – Правила) розроблені з метою встановлення та застосування єдиних стандартів посадки дерев під час проведення робіт з благоустрою на території Зеленопаркової міської територіальної громади. Це сприятиме створенню та збереженню зелених насаджень, які будуть стійкими до несприятливих умов навколишнього природного середовища.

1.2. Зазначені Правила рекомендуються для дотримання при здійсненні посадки дерев:

- комунальними підприємствами Зеленопаркової міської ради;
- на об'єктах благоустрою, що належать до власності Зеленопаркової міської територіальної громади;
- якщо роботи з посадки дерев проводяться за кошти міського бюджету.

1.3. Дотримання зазначених Правил рекомендується також іншим фізичним та юридичним особам під час здійснення посадки дерев на об'єктах благоустрою у випадках, не перерахованих у пункті 1.2.

2. Правила безпеки

2.1. Посадка дерев є одним з основних етапів в озелененні населених пунктів, саме тому її слід проводити таким чином, щоб забезпечити якнайкраще приживлення та успішний розвиток висаджених дерев.

2.2. Турбуючись про збереження зелених насаджень у населених пунктах, потрібно дотримуватися принципів біозахисту, щоб уникнути ризику передачі шкідників і хвороб від одних дерев до інших. З цією метою потрібно регулярно проводити очищення інструментів та іншого обладнання. Окрім того, таке очищення потрібно проводити у випадку зміни ділянок, на яких проводяться роботи. У окремих випадках, коли існує обґрунтована ймовірність ризику зараження дерев шкідниками та хворобами, потрібно вживати підвищені стандарти біозахисту.

2.3. До дерев, які плануються до посадки, повинна додаватися інформація (паспорт) щодо його назви, класу, розміру тощо.

2.4. Усі дерева, які плануються до посадки, повинні бути не хворими та без шкідників.

2.5. Посадка нових дерев повинна покращувати різноманіття видів на відповідній території, що буде сприяти стійкості зелених насаджень до хвороб та шкідників.

2.6. Посадка дерев повинна здійснюватися працівниками, які, як мінімум, пройшли відповідне навчання та мають певний досвід роботи у цій сфері. Працівники, які не мають практичного досвіду, повинні виконувати роботи з посадки дерев виключно під наглядом фахівців з таким досвідом.

2.7. Всі необхідні роботи повинні проводитися за умови забезпечення безпеки працівників. З цією метою уповноважена особа повинна проінструктувати працівників про необхідність дотримання правил техніки безпеки.

2.8. Працівники, які використовують в своїй роботі обладнання, механізми, машини, повинні бути ознайомлені з безпечними методами роботи, проінструктовані щодо використання відповідних засобів відповідно до їх інструкції.

2.9. Перед початком будь-яких робіт з посадки робіт має бути встановлено контроль за рухом транспорту та пішоходів навколо місця проведення робіт. Працівники, які працюють в таких місцях, повинні бути навчені методам тимчасового регулювання руху, використанню та розміщенню пристроїв, а також безпечним правилам роботи у відповідному місці.

2.10. Працівники, які працюють в зоні руху транспорту повинні носити помітний захисний одяг.

3. Вибір місця посадки

3.1. Посадка дерев повинна здійснюватися з врахуванням регіональних систем визначення територій вирощування та досвіду посадки дерев.

3.2. Висадженню дерев повинно передувати кабінетне та польове обстеження ситуації.

3.3. Кабінетне обстеження повинно мінімально включати наступне:

- вибір виду дерев для посадки, крім кліматичних факторів, повинен також враховувати геологічні аспекти;

- вибір видів дерев для посадки повинен бути частиною загального плану посадки, ґрунтуватися на планах розвитку міст, враховувати розташування підземної та надземної інфраструктури (а також її захисних зон), а також можливі законодавчі обмеження.

3.3. Польове обстеження повинне включати оцінку умов вирощування:

- надземний простір;
- візуальний огляд загальних властивостей ґрунту;
- рівень ущільнення;
- тест на проникнення води.

3.4. Перед вибором місця посадки, необхідно також провести обстеження для визначення наявності різноманітних інженерних мереж (підземних, наземних, повітряних) та їх охоронних зон на відповідній території.

3.5. Місце для посадки повинно дозволяти кронам дерев розвиватися до розмірів, притаманних дорослим деревам такого виду.

3.6. Відстань між посадженими деревами має відповідати цільовим розмірам крони дорослого дерева даного виду. У тому випадку, якщо дерева навмисне висаджуються з меншими відстанями, наприклад, для створення зелених стін), у відповідних документах повинні бути встановлені необхідні подальші процедури (обрізка або проріджування) і відповідні часові рамки.

3.7. Спеціальні вимоги, що впливають із стану місця посадки та по-

слуг, необхідних для дерева, впливатимуть на вибір виду і повинні бути дотримані.

4. Вибір видів дерева для посадки

4.1. Для вибору видів дерев для конкретної ділянки необхідно провести обстеження ділянки та оцінити умови зростання. При цьому враховується технічні характеристики місця розташування ділянки, а також інші умови – площа ділянки, розташування по відношенню до сонця, роза вітрів, ґрунт, рельєф ландшафту тощо.

4.2. З метою забезпечення більш високого рівня виживання висаджених дерев, доцільно використовувати місцеві джерела посадкового матеріалу. Необхідно враховувати стійкість видів дерев до погодних факторів (морозів, спеки, посухи), а також можливість адаптації дерев до конкретної ділянки.

4.3. При створенні природного ландшафту, доцільно використовувати види, що відповідають природному рослинному складу регіону як досить поширені, так і рідкісні види.

4.4. Під час висадження дерев в досить урбанізованих районах міст, потрібно обов'язково враховувати баланс між виживанням цього виду дерев на відповідній ділянці та оптимального виконання ним своїх функцій.

4.5. У випадку, коли посадка дерев здійснюється поряд з дорогами, які часто обробляються сольовими розчинами в зимовий період часу, рекомендується обирати види дерев, стійких до засолення ґрунтів.

5. Підземний простір для розвитку кореневої системи

5.1. Будь-яке місце посадки дерев повинно мати достатньо підземного простору для розвитку нових коренів, щоб дерево могло рости стабільно.

5.2. Корінний об'єм включає весь ґрунт і субстрати, які можуть сприяти росту коренів (тобто достатньо кисню, вологи та мінеральних речовин). Потрібно мати на увазі, що розмір такого об'єму у різних видів дерев буде відрізнятися.

5.3. Для нових ділянок доцільно уникати конфліктів між корінням дерев та інфраструктурою, дотримуючись мінімальної відстані без перешкод між деревом та інфраструктурою, і в залежності від виду дерев становить від 0,5 м до 3 м.

5.4. На існуючих ділянках здебільшого важко дотримуватися необхідних відстаней під час повторної посадки дерев, тому з метою уникнення конфліктів між кореновими системами дерев можуть знадобитися пом'якшувальні або повторювані заходи з виправлення.

5.5. Посадка дерев в межах охоронних зон інженерних мереж може потребувати обов'язкового погодження з власниками/користувачами відповідних мереж, тому про отримання відповідних погоджень потрібно подбати заздалегідь.

5.6. Прокладання нових інженерних мереж в межах коренових захисних зон дерев недоцільно. Там, де таке прокладання є необхідним та обов'язковим, потрібно вжити всіх заходів для захисту кореневого об'єму і кореневої системи існуючих дерев.

6. Ділянки з нормальним та погіршеним ґрунтом

6.1. Дерева, висаджені в нормальному ґрунті, який не деградував, зазвичай не потребують спеціальних заходів щодо покращення такого ґрунту. Можна внести мінімальні зміни в ґрунт, щоб оптимізувати стійкість дерев, наприклад покращити кореневий простір, постачання киснем, утримання вологи, мінеральне забезпечення та харчову мережу ґрунту.

6.2. Погіршені умови можуть виникнути в ґрунтах, які в іншому випадку придатні для посадки, але де простір для вкорінення значно обмежений ущільненням або осадженням різнорідних шарів. З метою покращення властивостей ґрунту та відновлення якостей ділянок, в залежності від обставин його погіршення, можна вжити наступних заходів:

- збільшення вкорінюваного об'єму,
- розуцільнення,
- перемішування неоднорідних, заважаючих шарів ґрунту,
- зміни ґрунту (наприклад, компост, пісок, глина, торф, біовугілля, вапняк, пісок – залежно від проблеми),
- заміна ґрунту відповідним якісним посадковим субстратом (лише у разі неможливості достатнього покращення наявного ґрунту).

6.3. Таке покращення ґрунту необхідно проводити в повному об'ємі, призначеному для раннього розвитку коренів, а не лише в посадковій ямі.

7. Посадка дерев в лунки з твердим покриттям навколо

7.1. Велике транспортне навантаження у місцях посадок з твердим покриттям навколо призводить до того, що ґрунти часто будуть надміру ущільнені. З метою вирішення проблеми можна використовувати допоміжні технічні рішення для росту дерев, зокрема, структурні ґрунти, ґрунтові клітки.

7.2. Ще однією проблемою, яка потребує вирішення при посадці дерев в лунки з твердим покриттям навколо, є занижений газообмін між ґрунтом і зовнішнім повітрям для постачання кореневій системі достатньої кількості кисню. Тому, за можливості, потрібно використовувати тротуари з водопроникним покриттям, яке пропускає як воду, так і повітря.

7.3. Однак тротуари з водопроникним покриттям (зелені тротуари) часто передбачають більш високий рівень ущільнення ґрунту, що може негативно вплинути на ріст коренів. Крім того, здатність цих водопроникних тротуарів до потрапляння води та повітря, часто погіршується з часом через накопичення бруду у верхніх шарах відкритих отворів.

7.4. Часто єдиною поверхнею, вільною від мощення, є сама яма для дерев, що надає доступ води та повітря. Щоб задовольнити потреби дерева, відкрита площа навколо ями має бути якомога більшою.

8. Вимоги до саджанців дерев

8.1. Бажано отримувати дерева з розплідника з такими ж умовами навколишнього середовища, як і на місці посадки. Якщо поруч немає розсадника або розсадника з подібними умовами, краще вибирати більш молоді саджанці; також можна створювати адаптовані дерева з черешків або насіння та вирощувати їх у кінцевих умовах середовища.

8.2. Найважливішими характеристиками адаптивності міських дерев є:

- посухостійкість;
- морозостійкість;
- термостійкість;

8.3. Однією з сучасних тенденцій міського озеленення є посадка все більших за розміром деревних насаджень. Але з метою більш

ефективного приживання висаджених саджанців рекомендується менші дерева, бажано 12-16 см окружності стебла, оскільки вони:

- менше страждають від посадкового шоку,
- вимагають менш інтенсивного та коротшого періоду підтримки після посадки,
- демонструють кращу ієрархію гілок в кроні,
- швидше відновлюють ріст,
- показують меншу втрату якості, пов'язану з розсадницькою практикою (наприклад, підживлення, внесення добрив)
- краще адаптуються до місцевих умов навколишнього середовища.

8.4. Якщо все ж необхідно висадити дерева більшого розміру, це можна робити, але потрібно врахувати більш тривалий період акліматизації, щоб вони вкорінилися і відновили нормальний ріст.

9. Вимоги до дерев, які будуть висаджуватися

9.1. Отримані з розсадника дерева повинні мати етикетки чи бірки, які містять інформацію про вид, сорт, розмір, якість, кількість пересадок, кількість одиниць в упаковці, загальна кількість.

9.2. Стовбур повинен бути прямим і мати звичайну конусність (знизу товщий, ніж зверху).

9.3. Стовбур повинен не мати подряпин, відкритих ран, зрізів та інших пошкоджень.

9.4. Усі дерева повинні бути доставлені на місце необрізаними (без свіжих зрізів). Обрізка може проводитися лише після контролю якості.

9.5. На надземних і підземних частинах дерева не повинно бути слідів хвороб, шкідників або інвазивних видів рослин. Не повинно бути некрозу від сонячних опіків, плодових тіл грибів, деревної гнилі чи паразитарних грибків, а також слідів комах чи пухлин.

9.6. Усі гілки, включаючи верхівку дерева, повинні демонструвати нормальний для виду тип розвитку (без ослабленого зростання, застою чи деградації).

9.7. На щеплених деревах у місці щеплення не повинно бути опуклості чи згину, а також помітної різниці в темпі росту; допустимий лише

невеликий вигин.

9.8. Крона повинна бути збалансованою: дерево повинно гілкуватися з усіх боків.

9.9. Коренева система повинна бути:

- добре розгалужена і мати здоровий вигляд,
- не висихати,
- з рівномірно розподіленими (360°) і суцільними структурними коренями,
- без ознак закільцьовування коренів або повторюваних порізів на тому самому місці,
- без оперізуючих коренів,
- без коренів, які мають перегини або повороти менше ніж на 90°,
- густо вкорінена, з рясними і рівномірно розташованими тонкими корінцями.

10. Примірний вигляд дорослого дерева

10.1 Вимоги до якості дерев залежать від бажаного вигляду дорослого дерева. Вимоги до якості є більш специфічними для одних категорій дерев, ніж для інших. Виділяють такі категорії дерев:

– Дерево, вирощене у природній формі (природна архітектура дерева від основи дерева): дерево матиме природну звичну виду форму і може рости вільно, без єдиного стебла та без (або лише з мінімальною) обрізкою.

– Паркове дерево (з коротким одним стовбуром, постійною кроною): дерево матиме короткий одиночний стовбур (зазвичай уже встановлений у розпліднику), над яким дерево може набути природного виду з мінімальною обрізкою.

– Алейне дерево (високе одностовбурне, тимчасова крона): дерево матиме один стовбур для підняття крони (зазвичай від 4,5 до 6,5 м), який зазвичай перевищує висоту дерева під час доставки. Ці дерева потребуватимуть повторюваної структурної обрізки, щоб закріпити домінуючий лідер і створити високий штамб.

10.2. Окремі види дерев, наприклад кулясті або плакучі, не можуть відповідати всім вимогам до якості алейних дерев.

10.3. Додаткові вимоги до якості дерев, що вирощуються в природній формі, можуть бути визначені щодо форми крони, ширини крони, кількості основних гілок, максимальної висоти найнижчої гілки тощо. Оскільки ці додаткові вимоги до якості стосуються окремих випадків, їх не можна визначити в цілому.

10.4. Додатковою вимогою до паркових дерев є наявність лише одного головного стовбура. Дерев також повинні мати гарне співвідношення висоти та окружності стовбуру.

10.5. Алейні дерева повинні мати лише 1 стовбур і лише 1 домінуючий (багаторічний лідер), який утворює нормальне розширення стебла відповідно до природної архітектури виду. Лідируючий стовбур повинен бути неушкодженим і не бути обрізаним.

11. Стандартна процедура посадки дерев

11.1. Стандартні процедури призначені для посадки дерев у звичайних умовах, у міських умовах, у тому числі біля доріг і стежок, у парках та пов'язаних із ними міських зонах.

11.2. Дерев з голим корінням і дерев з кореневою грудкою слід садити, коли дерево перебуває в періоді спокою. Не рекомендується садити дерев під час заморозків, в мерзлий ґрунт, а також при високих температурах.

11.3. Завантаження, транспортування, вивантаження, та зберігання дерев повинні проводитися обережно, без їх пошкодження.

11.4. Дерев слід захищати від прямих сонячних променів, вітру, морозу, висихання та механічних пошкоджень. Дерев також необхідно поливати водою в достатній кількості, щоб захистити коріння від пересихання.

11.5. При посадці дерев з голим корінням пошкоджене коріння необхідно видалити або вкоротити.

11.6. Коріння не можна обрізати без потреби, наприклад, тому що воно не поміщається в посадкову яму. У таких випадках посадкова яма повинна бути розширена.

11.7. Коріння дерева потрібна полити достатньою кількістю води. Якщо коріння дерев з голим коренем мають ознаки висихання, перед посадкою їх необхідно занурити у воду максимум на годину.

11.8. Яму для посадки на ділянці необхідно правильно підготувати.

На більшості ділянок підготовка в основному передбачає видалення стійких бур'янів та небажаних матеріалів та предметів в ґрунті.

11.9. У випадку, якщо ґрунтові умови недостатні для сталого росту дерев, доцільно покращити ґрунт, наприклад додається невеликий відсоток нового субстрату (мінерального та/або органічного).

11.10. Діаметр посадкової ями повинен бути не менше ніж в 1,5 рази більше ширини кореневої системи дерева з голим корінням або діаметра кореневої грудки.

11.11. Глибина посадкової ями залежить від кореневої системи або висоти кореневої грудки. У сильно ущільнених ґрунтах більш доречна посадкова яма кутової або радіальної форми. Форма посадкових ям на піщаних або середніх і важких ґрунтах не має значення.

11.12. Стінки ями повинні бути розпушеними і не бути непроникною перешкодою для розвитку коренів.

11.13. Використання (важкої) техніки для посадки дерев може призвести до посиленого ущільнення ґрунту, що перешкоджає або унеможливорює ріст коренів, тому потрібно тримати таку техніку подалі від посадкових ям і над об'ємом для вкорінення, використовуючи дорожні плити або еквівалентні матеріали.

11.14. При посадці дерева розташовуються в центрі посадкової ями. При цьому рівень кореневої шийки після посадки повинен бути на кілька сантиметрів вище рівня навколишнього рельєфу.

11.15. Коріння дерев з голим корінням необхідно рівномірно розправити руками.

11.16. Під час посадки краще проливати водою відкриту яму, щоб мінімізувати утворення повітряних кишень. Полив повинен рівномірно насичувати об'єм ґрунту по всій посадковій ямі.

11.17. Для засипки глибших ділянок посадкової ями слід використовувати ґрунт з нижніх шарів. Для засипки верхніх рівнів слід використовувати ґрунт верхнього шару.

11.18. Відразу після посадки місце посадки необхідно ретельно полити.

11.19. Після засипки верхня поверхня посадкової ями повинна бути точно на одному рівні з навколишнім ґрунтом. Зрошувальний вал повинен бути розташований безпосередньо за зовнішньою межею посадкової ями.

12. Системи кріплення

12.1. Кріплення призначене для стабілізації кореневої системи та забезпечення руху надземних частин дерев висотою 1,5 м і більше, а також дерев з окультуреною кроною під час посадки.

12.2 Тип кріплення, а також розмір і міцність кілків слід вибирати залежно від розміру дерева та очікуваної тривалості використання на ділянці. Система кріплення повинна бути достатньою, щоб підтримувати дерево, дозволяючи певний рух стовбура, щоб могли розвинутися бічні опорні корені.

12.3. Система кріплення повинна бути встановлена таким чином, щоб дерево не було пошкоджено прямим контактом, стиранням або натиранням.

12.4. Кріплення зазвичай тримають на місці протягом 2-3 вегетаційних сезонів. Виняток становлять посадки великих дерев або посадки на вітряних або інших відкритих місцях. Встановлення опор зазвичай виконується за допомогою 1–3 кілків або підземних анкерів, а його розміри визначаються розміром дерева.

12.5. Щоб дерево було стійким, йому потрібна опора для стовбура приблизно на 50–60 см над землею. Стяжки повинні бути закріплені від ковзання по кілках. Підв'язки не повинні пошкоджувати кору і заважати росту стовбура.

13. Захист стовбуру та крони дерев

13.1. З метою збереження висаджуваних дерев необхідно забезпечити захист стовбури та крони від сонячних опіків, підгризання тваринами, пошкодження газонокосарками.

13.2. Захист від сонячних опіків зазвичай досягається за допомогою очеретяних або колотих бамбукових циновок, використання джутової обгортки, фарбування білою фарбою.

13.3. У разі загрози підгризання використовуються труби, огорожі, репеленти або спреї.

13.4. На газонах доцільно встановлювати захист від пошкодження стовбура косарками або газонокосарками.

13.5. Будь-яка система захисту стовбура не повинна пошкоджувати дерево і повинна бути встановлена з достатньою свободою дій, щоб забезпечити ріст і рух стовбура.

14. Мульчування

14.1. Вкрай бажано замульчувати посаджені дерева шаром матеріалу товщиною максимум 5 см (у сухому кліматі грубим матеріалом макс. 10 см). Шар мульчі слід тримати подалі від безпосереднього контакту з кореневою шийкою дерева.

14.2. Мульчуючі матеріали не повинні завдавати шкоди дереву, а їх властивості не повинні перешкоджати поглинанню ґрунтом повітря та води.

14.3. Для мульчування можна використовувати такі органічні матеріали, наприклад:

- кору;
- деревну стружку;
- солому.

Трава та інша свіжа рослинна сировина не повинна використовуватися, оскільки вона бродить.

14.4. Використання неорганічного матеріалу в якості мульчі можливо, навіть якщо він не виконує всіх функцій органічної мульчі.

15. Системи поливу

15.1. Там де можливо, необхідно створити природний зрошувальний вал, який полегшить зрошення, утримуючи воду в зоні вкорінення.

15.2. Можна також використовувати кільця для поливу, які повинні мати діаметр приблизно 1–1,5 від розміру кореневої грудки. Їх розміщують навколо дерева і занурюють на глибину приблизно 10–15 см, а решта утворює поливальний обідок над землею. Такі кільця бажано виготовляти з біорозкладаного матеріалу. За потреби можна використовувати зрошувальні мішки з повільним вивільненням. Їх слід розмістити навколо стовбура, а потім залити водою

15.3. У деяких випадках можна використовувати систему поливу, що складається з трубок для зрошення на місці. Зрошувальні трубки повинні бути розташовані навколо кореневої кулі, у верхній половині посадкової ями.

16. Додаткові рішення

16.1. Дерева бажано висаджувати на тих ділянках, які дозволяють відкритий ріст, без будь-яких обмежень для розвитку їх коренів та кро-ни. По можливості слід уникати замощених поверхонь. Однак, коли не-обхідно посадити дерева на твердому покритті, можна використовувати додаткові технічні рішення.

16.2. По можливості потрібно уникати додаткового ущільнення ґрун-тів під час будівництва інфраструктурних об'єктів (доріг, доріжок тощо).

16.3. Потрібно активно використовувати міські дренажні системи, які дозволяють проникати дощовій воді в ґрунт, переважно в міських зелених насадженнях. Додатковий запас дощової води може покра-щити ріст дерев. Відведення дощової води до зелених насаджень та-кож зменшує піковий тиск на дренаж дощової води або каналізаційну систему під час сильних дощів, що дозволяє цим системам бути ком-пактними за розміром.

16.4. Ще одним із заходів запобігання ущільненню ґрунту в місцях інтенсивного пішохідного руху є встановлення решіток. Такі решітки мають бути достатньо пропускними для води та повітря, а також по-винні дозволяти огляд коренів, видалення сміття та догляд за дерева-ми.

16.5. Запобігають ущільненню ґрунтів також системи захисту від ав-томобілів, які використовуються в місцях проїзду та паркування тран-спортних засобів поблизу дерев. Такі системи встановлюються таким чином, щоб не пошкодити дерево і забезпечити подальше зростання дерева.

17. Догляд за деревами після посадки

17.1. Стандартний догляд за деревом повинен забезпечуватися про-тягом усього життя дерева.

17.2. Надземні опори (кріплення) потрібно перевіряти не рідше од-ного разу на рік протягом не менше 2 років. Під час перевірки прово-диться ремонт або регулювання, щоб запобігти пошкодженню кори та забезпечити оптимальне функціонування опор.

17.3. Захист стовбура необхідно перевіряти не рідше одного разу на рік. Його слід відремонтувати і послабити. Покриття та обробку від по-шкоджень під час перегляду слід оновлювати щорічно.

17.4. Захист від перегріву, обгризання та іншого пошкодження слід підтримувати довше (поки на дереві не з'явиться більш груба кора), особливо для чутливих порід дерев, таких як яблуні.

17.5. Обрізку, якщо це необхідно, починати раніше, ніж через 1–2 роки після посадки.

17.6. Полив слід забезпечити протягом періоду, необхідного для мінімізації шоку після пересадки. Це правило не застосовується до екстремальних місць, де особливі умови вимагають забезпечення поливу, доки не відбудеться належне вкорінення. У деяких випадках (наприклад, на ділянках без зв'язку між кореневим об'ємом і природним ґрунтом) зрошення буде потрібно протягом усього існування дерева на ділянці.

17.7. Полив необхідно пристосовувати до кліматичних умов і місця посадки дерева. У перший рік необхідний полив з більшою частотою, частота зменшується в наступні роки. Вода повинна проникати на глибину вкорінюваного об'єму (залежно від розміру дерева) по всій посадковій ямі.

17.8. При необхідності потрібно проводити прополку, щоб видалити небажані рослини з місця посадки. Прополку слід проводити суто механічними способами видалення. Хімічна прополка небажана.

17.9 У період вегетації необхідно регулярно перевіряти загальний стан дерев. У разі виявлення будь-яких симптомів зараження шкідниками/хворобами дерева необхідно визначити природу проблеми та провести відповідне лікування.

17.10. Поповнення мульчі до початкового рівня слід проводити раз на рік, бажано на початку вегетації.

Рецензент: **Рабошук Я. О.**, заступник Виконавчого директора Асоціації міст України, директор Аналітичного Центру АМУ

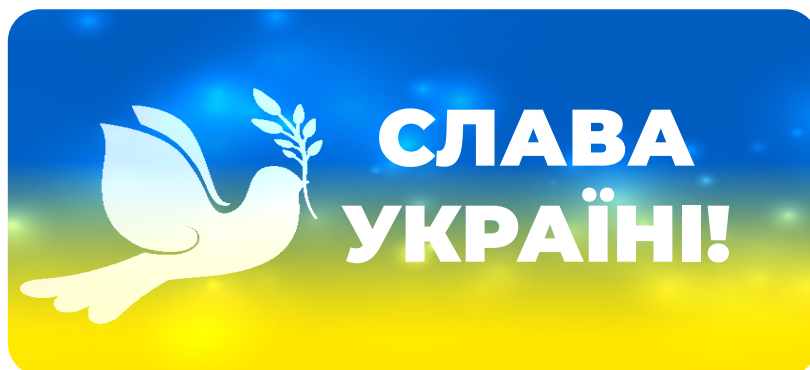
Автор: **Гарник О. В.**, експерт Асоціації міст України

За загальною редакцією **Слобожана О. В.**, Виконавчого директора Асоціації міст України, кандидата наук з державного управління

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, Україна, 04053

+38 044 486 28 78 +38 067 103 58 88

info@auc.org.ua amu.inform@gmail.com t.me/auc_ua auc.org.ua

